

Вічна пісня

Леонід Чернов

I.

Близько другої години ночі, коли в повітрі вже висів бучний гомін голосів, а господар квартири за допомогою величезних ножиць намагався обстригти вуса власному котові, в кімнаті нечутно рипнули двері.

Коло дверей зупинився незнайомий огрядний чоловік у шубі, без шапки. На носіку одного з його елегантських черевиків затишно вмостилася незаймана сардинка, в лівій руці він тримав накрохмалений комірець, краватку й нову калошу.

Новоприбулий обвів присутніх тьмяними, застиглими в смуткові очима і, побачивши, як страховий агент Пухир намагається стати на голову, з полегшенням промовив сам до себе:

- Оце ж, напевне, і є "Березіль"...
- Помиляєтесь! - задиркуватو перебив його господар. - Це приватне помешкання.
- Все одно, - безнадійно махнув рукою чоловік у шубі. - Драс-с-с...

Непевними кроками він підійшов до круглого столу, де сиділи гості, і почав вітатись: потиснув руку пухкій дамі, а старому сухенькому бухгалтерові уклінно поцілував пожовклу руку; потім помалу рушив далі, по черзі потискуючи й цілуючи руки.

Привітавшись зо всіма, він, не зупиняючись, вдруге почав свій круговорот навколо столу, потискуючи руки. Ще раз обійшов гостей - і почав третій круг.

- Досить! - крикнув усохлий бухгалтер. - Ви мені вже втретє цілуєте руку.
- Ну і чорт з вами, - байдуже сказав новий гість, гепнувшись в крісло. - Як с-с-с-ся маєте?

- Дякуємо! - закричали гості. - Зустрічаємо от Новий рік. А ви?
- Я, влас-с-сне, вже, - скорботно похнюпив голову незнайомий. - Тільки не дал-ли вони мені гов-вор-рити. Не дали! Вигнали... - Він гірко хлипнув. - І це називається - воля роб-бо... - він ударив себе в груди так, що задзвеніли численні коштовні брелоки, - робочого слова! Ах, ти ж, бож-же ж мій! Дозвольте хоч тут... Дозвольте висловитись...

Він тяжко підвівся, змахнув рукавом додолу тарілку, уважно подивився їй вслід, з докором похитав головою, махнув рукою ("чорт з нею") і почав.

II.

- Новий рік... Гм, да... Новий рік... - Він гірко посміхнувся. - Які страшні, дикі забо-бо-бони! Чому саме сьогодні, і чому саме новий? Га? А вчора ж що? Старий? О, бож-же ж мій! І це називається - культурні люди! А втім, вибачте. Отого ідіота з напіводрізаною бородою й маленькими безглуздими очима навіть коняка не визнає за культурну людину. Тавро кретинізму яскраво лежить на його обличчі. Що? То хазяїн? Здрас-с, хазяїн. Дуже приємно. Зніми мені, любчику, калоші. Не хочеш? От маєш двадцять копійок. Не хочеш? Ну, чорт з тобою.

Да-а... Так про що пак я? Ага, новий рік. Забобони... Прикро! Дуже-же прикро! Ну, чорт з вами. Вас не переробиш. Хай буде так. "З Новим роком, з новим щастям"... Хай... Так будьте ж ви хоч послідовні, майте ви мужж... пужж... нужж... тьфу! – мужність довести до кінця своє... гм! безглуздя... Прошу не смикати мене за рукав. Новий рік, нове щастя – значить, все мусить бути нове, все! Да-с! Все чисто нове – і край!

От ви, наприклад, громадянку... Ви не ховайтесь за фікус. Що? Жінка хазяїна? Плювать! От ви, жінко хазяїна, маєте старе обличчя, старанно замазане білилом і пудрою. До біса ж старе обличчя! Треба нове. Нове – і... і чорт з вами. Га? Чи не правду я кажу? Втекла? Прошу не хвицати мене ногою.

Або ж ви... як вас там? Касир? Так от, товаришу касире, ви напевне старого року наробили силу розтрат... Ви не вилуплюйте очей. Звідки я знаю? Не ваше собаче діло. Знаю – та й край. Так от – пошліть ви к чортам собачим ваші старі розтрати. Нового року все нове. Треба, значить, робити нові розтрати. Куди ви? Зараз уже пізно. Встигнете завтра. Побіг? Навдивовижу нетерплячий громадянинчик... Жаль мені його, Налийте мені, я хочу випити за нього, Упокой, господи, його душу...

А ви чого на мене дивитесь? Ви хто такий? Письменник Чулий? Знаю... чув: три книжки. Так то старі книжки! Нового року треба нові. Беріть олівець і пишіть нову книжку. Пишіть мені зараз же! Не хочете? А коли я калошою по пиці? Теж не хочете? Ну, чорт з вами. – Він безнадійно махнув рукою. – Однаково нічого путнього не напишете. Про вас ваші товариші-письменники так і кажуть: "І чого, – кажуть, – оця ще нездара преться в літературу? Паскудна, – кажуть, – напівдохла курка, і та краще оповідання надряпає. А не друкувати – незручно, потому – персона". Тікаєте? Посидьте ще, поговоримо. Не хочете? Ваше діло... Щасливий народ ці письменники: стало скучно – написав книжку і почитав...

А це хто? А-а, Григорванч! Здрас-с... Вибачте, не помітив. З Новим роком, з новим щастям! Це ж хто коло вас? Жінка ваша? Соромно, Григорванчу. Соромно. Я червонію за вас. Чому? Та як же: новий рік, нове щастя, нове здоров'я, а ви й досі панькаєтесь з цією старою шкапою. Нову треба! Нов-ву!! Дайте їй три карбованці – і хай забирається, доки ціла. Що? Може, нема грошей? Так я можу позичити. Ось маєте. Беріть, беріть, завтра віддасте. Я процентів не вимагатиму, як отой-о здирщик, що вмовстився там, у куточку з молоденькою дівчинкою. Новий рік – нові аліменти, пр-р-равильно! Грошей вистачить і на нові, і на старі. Я чув про нього. Думаєте, він справді – просте товариство "Кунст і Альберс"[\[1\]](#)? Чорта з два! Лихвар. Дає у борг гроші й дере сто процентів... З Новим роком, громадянине глитай, або павук! З новими процентами! Куди ж ви поспішаєте? Пішов? Ну і нехай...

Тяж-жко мені, громадяне. Новий рік, а немає в нас справжньої новини... От, наприклад, сидить молода гарненька дамочка, а поруч – якесь старе лисе опудало, напевне, чоловік. Ясно, як шоколад: "брак по роцоту". Вдома – велика родина, злидні – взяла та й продалась старому розпутникові. А надворі ж новий рік! Ох, боже ж мій! Кинь його, канашко[\[2\]](#)? Візьми собі нового, молодого мужа. От я, наприклад... подобаюсь тобі? Ну, йди до мене. Іди до дяді на ручки, дитинко. Я тобі аліменти

платитиму. Не віриш? От маєш завдаток, п'ять карбованців. Що? Я п'яний? Брешете. Я все розумію, все бачу.

От чому тут, наприклад, на столі така стара скатертина... з діркою? Треба нову... Допоможіть мені здерти її зі столу. Р-раз!! Тепер буде нова. Не тягніть мене за плечі. Не плач, хазяїн. За тобою, брат, інші заплачуть. За тобою вже давно тюрма плаче. Пусті мої руки! Я хочу промовляти. Дайте висловитись. Дозвольте сказати пару теплих слів... Що? Нікого вже нема? Всі повтікали? А мені наплювають!

Фе, хазяїн, які в тебе гнилі старі зуби! Треба нові. От зараз ми це зробимо... Бац!! Ну, що? Ще один зуб лишився? Можна ще раз. Бац!! Тепер хочеш не хочеш, а треба вставляти нові. Не дякуй. Нема за що. Що? Міліціонер? Який міліціонер?

А-а, здрас-с-с, товаришу міліціонере. Станьте в сторонку, я тут промовляю. Що? До району? Старий прийомчик. Старий.. Соромно, товаришу міліціонере. І ви туди ж. Новий рік - щось нове треба придумати. О-о, горе-горе... Нові люди завжди страждали за правду.

("Червоний перець", № 1, 1928).

[1] "Кунст і Альберс" - товариство, яке відкрили німці з Гамбурга Густав Кунст і Густав Альберс на Далекому Сході Російської імперії і яке проіснувало до 1930-х років.

[2] Канашка - фамільярне позначення жінки, яке виражає схвальну оцінку й захоплення її пікантною зовнішністю.